

Cannabiskontrol i København siden 2000

AF KIM MØLLER

Dette ph.d.-projekt skal belyse virkningerne af de seneste års ændringer i dansk hashpolitik. Problemstillingen er aktualiseret af det stærke, politiske fokus på hashmarkedet siden 2000.

Danmark har traditionelt skilt sig ud fra majoriteten af de lande, vi sammenligner os med, ved at føre en nedkriminaliseret hashpolitik. Denne politik blev defineret af en række cirkulærer udstedt af Rigsadvokaten i slutningen af 60'erne og starten af 70'erne. I alt væsentlighed gik politikken ud på, at politiet ikke skulle bruge ressourcer på at uddele bøder til folk, der kun havde hash til eget forbrug på sig - det vil sige mindre end ti gram.

Denne politiske linje har ikke været uproblematisk. Brugerne køber jo deres hash et sted, og hvor der er en efterspørgsel, vil der også være nogen til at imødekomme den. Her opstår problemet: Hvor meget hash kan man sælge, førend det bliver mere end tilfældigt små-salg og antager karakter af organiseret kriminalitet? Det er et dilemma ved den traditionelle danske hashpolitik, der aldrig er blevet taget entydigt stilling til. Et godt eksempel herpå er, da politiet rykkede ind på Christiania i 1992 og forsøgte at dæmpe op for hashhandelen. I politiets øjne var det en organiseret distribution, der foregik, hvilket ikke burde være dækket af Rigsadvokatens cirkulærer. Det var oplagt provokerende, at et så systematisk og synligt salg med illegale stoffer fandt sted midt i København. Daværende justitsminister Erling Olsen (S) var dog ikke enig i aktionen. Som politiets øverste chef beordrede

han politiet til at være mere tilbageholdende over for, hvad han fortolkede som små-salg med henvisning til Rigsadvokatens cirkulærer. Det var politiet selvfølgelig svært utilfredse med, efter at de havde brugt tid og kræfter på indsatsen. De havde ikke noget valg og trak sig ud af Christiania, hvorefter hashmarkedet straks blomstrede op igen.

Op igennem 1990'erne steg ungdommens forbrug af hash i Danmark, som så mange andre steder i øvrigt. Dette store forbrug resulterede i, at handelen nu blev særdeles tydelig i det Københavnske gadebillede. Omkring 2000 var der anslået 140 hashklubber i København og omtrent 40 boder ude på Christiania - foruden al gadehandelen rundt om i byen, som ingen havde overblik over. Så synligt et marked udstillede dilemmaerne i Rigsadvokatens cirkulærer, og de mange sorte penge, der blev tjent på handelen, udfordrede samfundsøkonomiens moralske fundament. At politiet var trætte af situationen siger sig selv, men der var ikke meget, man kunne gøre mod så omfattende et problem.

Det stod klart, at det kun var et spørgsmål om tid, førend politikerne måtte gøre noget.

Processen tog fart omkring 2000. Siden da har Folketinget vedtaget to love med direkte adresse til hashmarkedet og yderligere tre love, der muliggør politiets håndhævelse af disse love. Skillelinjen i fortolkningen af Lov om euforiserende stoffer - mellem brugere og små-salg på den ene side og organiseret distribution på den anden - er blevet ophævet. Med de nye regler har politiet i København iværksat flere større aktioner rettet mod det synlige hashmarked. Kronologisk lukkede man først hashklubberne og fokuserede herefter kræfterne på Christiania.

Mit projekt går ud på at undersøge, hvordan disse lovændringer og politi-aktioner har påvirket markedet og forbruget. Det undersøger jeg med udgangspunkt i en forståelse af sorte markeder som betinget af risiko og priser, hvor det analytiske koncept er baseret på en integration af økonomisk og kriminologisk teori. International økonomisk forskning i sorte markeder har vist, at man ved at sammenholde udtryk for politiindsatsen med prisudviklingen på hash kan analysere sammensætningen af markedet. For eksempel: Tjener de, der sælger hash, færre penge nu end før lovændringerne? Når man yderligere inddrager kriminologisk teori om risikovillighed hos sælgere og købere, kan man forklare en række strukturelle forandringer

i markedet. Skræmmer man nye brugere væk ved at gøre det mere besværligt at købe hash?

I yderste instans handler al narkotikapolitik om at reducere forbruget af illegale stoffer og om at minimere den involverede kriminalitet. Det er ikke min ambition med afhandlingen at svare entydigt på, om det er tilfældet i den periode, jeg undersøger. Dertil er der for mange faktorer, der opvejer hinanden, og for mange usikkerheder i de tilgængelige data. Jeg håber dog på at kunne opregne en række virkninger og konsekvenser, som det utrænede øje ikke umiddelbart kan identificere.

Her er vi fremme ved motivationen til at sidde og forske i sådan noget som hashmarkedet. Primært synes jeg, at kriminologi er utroligt spændende, sekundært at narkotikapolitik er det. Spændingsfeltet mellem de to kan jeg ikke få nok af. At emnet blev hashmarkedet skyldes de ydre omstændigheder: Markante lovændringer efterfulgt af en omfattende politiindsats, det er godbidder for en kriminolog.

Da jeg satte mig nærmere ind i forskningen på området, blev jeg bekræftet i, at jeg har fundet en relevant problemstilling: For det første er hashmarkedet det mindst studerede af markederne for illegale stoffer. Der vides rimeligt meget om, hvordan distributionen og salget af kokain og heroin fungerer, men det er meget få forskere, der har taget fat på hashmarkedet. En rimelig formodning er, at det skyldes, at hashen i forhold til de to andre stoffer – trods alt – er mindre farligt. En observation, der bekræfter denne påpegnings, er, at jeg ikke kender til andre lande, der i disse år omlægger deres hashpolitik i en skærpende retning. Al anden forskning om hashmarkedet handler enten om specifikke markeder eller om, hvad der sker, når man nedkriminaliserer.

Mere generelt har jeg interesseret mig for narkotikapolitik siden midten af halvfemserne, hvor jeg boede på Vesterbro. Her kunne jeg dagligt på første hånd observere problemerne med særdeles aggres-

sive afrikanske pushere på Istedgade. Det var sådan dengang, at de uopfordret kom op til én og spurgte, om man skulle købe coke eller heroin. Det var en klart uacceptabel situation for beboerne, men det var ikke muligt for politiet at få dem til at blive væk. De var altid tilbage på deres plads ganske kort tid efter, at de havde været arresteret.

Situationen kom til offentlighedens kendskab i form af en kampagne, hvor Ekstra Bladet trykte billeder af pusherne på forsiden. Efterfølgende blev den såkaldte Pusherlov så vedtaget. Den skærpede straffen for gentagne handlinger med meget små mængder særligt skadeligt stof. Denne skærpelse medførte, at myndighederne nu kunne udvise disse pusherne fra Danmark. Loven var en succes, da den gjorde det muligt at fjerne de akutte problemer på Istedgade. Pusherne blev ganske enkelt smidt ud af landet én efter én.

Senere gik den Europæiske Menneskerettighedsdomstol så ind og underkendte Højesterets udvisningsdomme med henvisning til kravet om proportionalitet mellem forbrydelse og straf. Det var fagligt set en utroligt spændende udvikling. Menneskerettighedskonventionen er inkorporeret i dansk ret, hvilket vil sige, at den principielt har samme juridiske status som Grundloven. For at løse problemerne på Istedgade havde Folketinget altså vedtaget en lov i strid med landets vigtigste, retlige principper. Det var ikke sket siden Tvindloven – og, så vidt jeg ved, hverken før eller siden. Eksemplet illustrerer narkotikakontrolens konstante dilemma: Hvordan løser man akutte problemer uden at overskride grænsen for acceptable midler? ■

LITTERATUR:

Kim Møller har skrevet følgende artikler i STOF om beslægtede emner: Pengevask og narkotikadistribution. STOF nr.9. 2007. Hvad sker der med hashmarkedet? STOF nr.7. 2006. Hvor organiseret er narkotikakriminalitet? STOF nr.7. 2006.

OM FORFATTEREN:

UDDANNELSE: Cand.scient.adm.

ARBEJDSPLADS: Forskningsassistent på Center for Rusmiddelforskning siden 2005.

PH.D.-STUDERENDE FRA JUNI 2007 TIL JUNI 2010.

MAIL-ADRESSE: km@crf.dk
